

CHARLES SAUNDERS SANTIAGO PEIRCE (1839. – 1914.)

SADRŽAJ

1. ŽIVOT I DJELA

1. ŽIVOT I DJELA

Rođen je u Cambridgeu¹. Rodno mjesto pragmatizma bio je »klub metafizičara« u kojem su se početkom sedamdesetih godina 19. stoljeća u blizini Harvarda svaka dva tjedna okupljali američki filozofi. Među najaktivnijima bili su Charles Peirce i W. James. Dok je James postao najznačajniji američki psiholog i filozof onoga vremena, to se Peirce smatra osnivačem ne samo semiotike i pragmatizma, već i suvremene govorno-jezično orijentirane američke filozofije.

Peirce je rastao u američkom *milieu* harvardskog sveučilišta gdje je njegov otac predavao matematiku i astronomiju. Tako je vrlo rano bio upoznat sa prirodnim znanostima i matematikom. Osobno je radio na mjeranju obale SAD-a. S idealističkom se filozofijom upoznao za vrijeme svog studija. Vrlo je cijenio Kantovu *Kritiku čistoga uma* i Schillerova *Pisma o estetskom odgoju čovjeka*.

Peirce je najprije održavao predavanja iz logike na Harvardu i u Bostonu. Logika je za njega u tom vremenu bila »znanost znakova«. Semiotiku je pak definirao kao »znanost predstavljanja« i povezo je s G. Booleovom »matematičkom logikom«.

U slijedu rasprava i članaka iz 1877. i 1878. godine Peirce je po prvi puta odredio zasade pragmatizma kao metodu filozofiranja. U svom najpoznatijem članku *How to Make Our Ideas Clear* Peirce je naglasio da je vrijednost ili značenje neke misli tek u njezinim odjecima. Jedino sigurno polazište znanstvenog mišljenja nije niti u radiklanoj sumnji niti u opažanju empirizma, već u metodi da se ideje naprave »jednoznačnim«. Tu logičku metodu za rasčišćavanje pojmova Peirce naziva »pragmatizam«. U svojim je brojnim raspravama tu svoju metodu konsekventno primijenio i na filozofska »uvjerenja«.

Osamdesetih godina 19. st. Peirce se povlači sa sveučilišta John Hopkins i živi povučeno sa svojom ženom u nekom zabačenom mjestu savezne države Pennsylvanije. U to je vrijeme pisao mnoge rasprave o logici i semiotici. James ga je pozvao da održi nekoliko predavanja o pragmatizmu na Harvardu. Tako je u sedam predavanja razradio svoju nauku o

¹ Sjedinjene Američke Države

kategorijama. Ta predavanja su zapravo i bila rođendan današnje semiotike. Centralno je mjesto u njima pripadalo i pragmatičkoj »maksimi« da se poveže teorija i praksa u obliku propisa ponašanja ili preporuka djelovanja. Značenje koje ima ili može imati neka rečenica stoji s time u vezi, a time i u posljedici i u uporabi.